

Ιόνιο Πανεπιστήμιο – Τμήμα Πληροφορικής
Εισαγωγή στην Επιστήμη των Υπολογιστών
2023-24

Αναπαράσταση Μη Αριθμητικών Δεδομένων

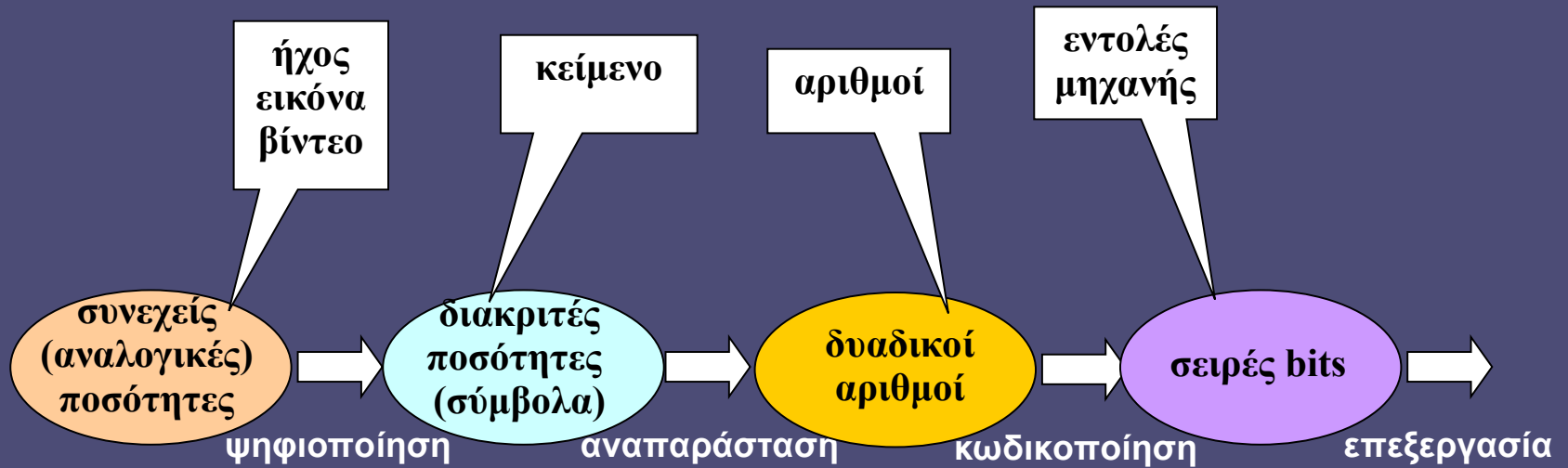
(κείμενο, ήχος και εικόνα στον υπολογιστή)

<http://mixstef.github.io/courses/csintro/>

Μ.Στεφανιδάκης

Αναπαράσταση δεδομένων

- Ψηφιοποίηση
 - Διαδικασία **μετατροπής** συνεχών τιμών σε διακριτά σύμβολα
- Αναπαράσταση
 - Διαδικασία **αντιστοίχισης** συμβόλων σε δυαδικούς αριθμούς
- Κωδικοποίηση
 - **Αποθήκευση** δυαδικών αριθμών σε σειρές bits

Δεδομένα:
ανεξάρτητα από
τύπο και
προέλευση, στον
υπολογιστή
υπάρχουν σε μία
μορφή: 0 και 1

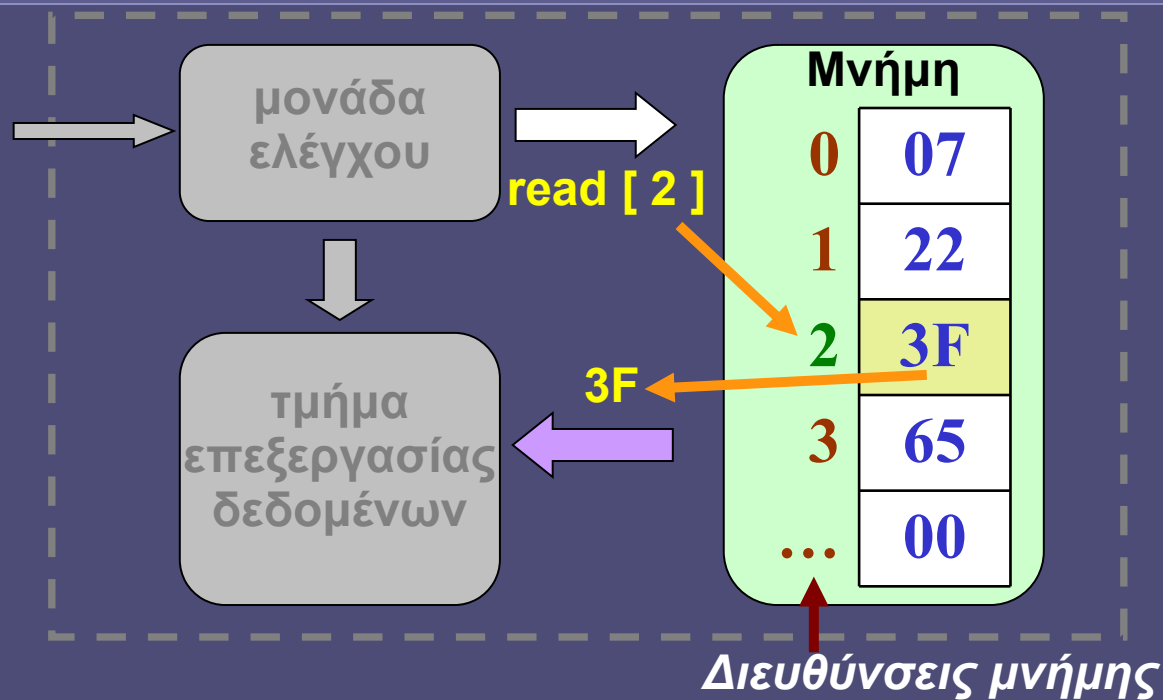
Η ερμηνεία της αναπαράστασης

- **Κάπου στη μνήμη του υπολογιστή...**
 - Βρίσκεται αποθηκευμένη η σειρά bits **0100110111010001**
 - Πόσα σύμβολα αναπαριστά;
 - Πόσα bits ανά σύμβολο;
 - Ποιος ο τύπος των δεδομένων;
 - Ποια συγκεκριμένη ποσότητα συμβολίζει;
 - Πώς θα το χειριστεί ο υπολογιστής;
- Στα ερωτήματα αυτά μπορεί να απαντήσει μόνο ο προγραμματιστής της εφαρμογής που χειρίζεται τα δεδομένα!

Αναπαράσταση με δυαδικούς αριθμούς

- **Σειρά από n bits**
 - Δυαδικός αριθμός με n bits ($n \geq 1$) μπορεί να αναπαραστήσει 2^n διαφορετικά σύμβολα
- **Μη αριθμητικά δεδομένα**
 - Κείμενο, ήχος, εικόνα...
 - Σύνολο διαφορετικών αντικειμένων (**συμβόλων**)
 - **Αντιστοίχιση** κάθε συμβόλου σε μοναδικό δυαδικό αριθμό
 - «Αναπαράσταση»
 - Η ακριβής αντιστοίχιση ορίζεται σε ένα **πρότυπο** (standard)

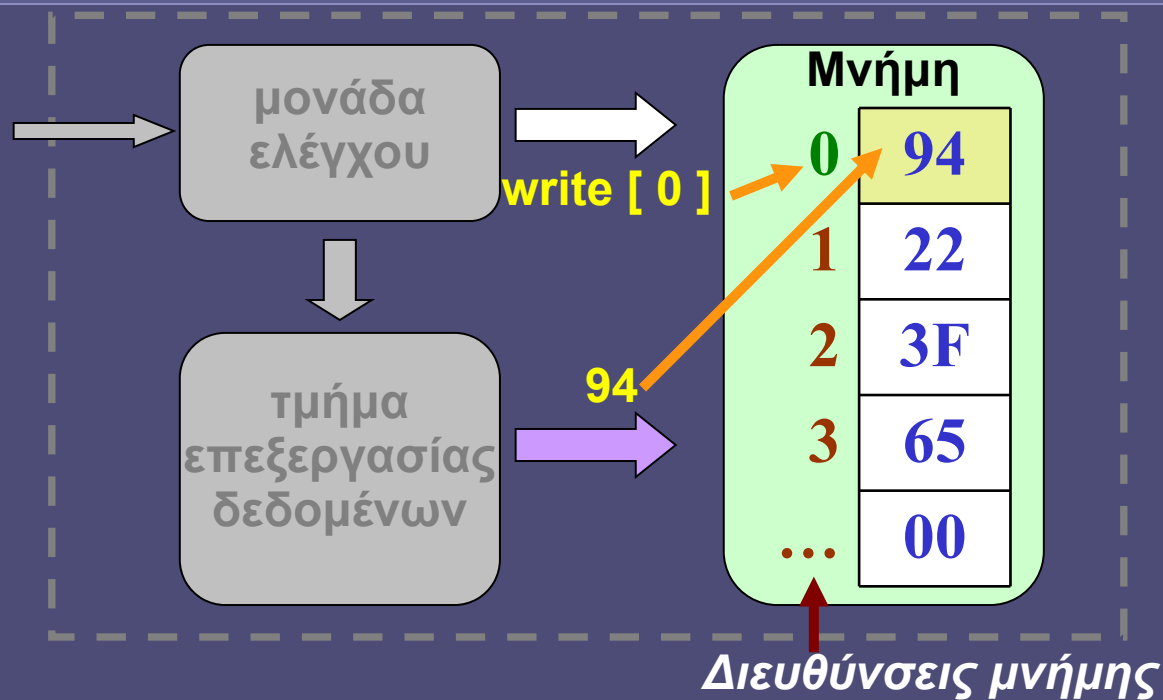
Το απλουστευμένο μοντέλο μνήμης

- Πώς βλέπει ένα πρόγραμμα τη μνήμη
 - Συστοιχία αποθηκευτικών θέσεων
 - Σε κάθε θέση αποθηκεύεται (συνήθως) 1 byte
 - Κάθε θέση διαθέτει **μοναδική διεύθυνση**
 - Επιλογή θέσης κατά την προσπέλαση (ανάγνωση-εγγραφή)

Με διεύθυνση των n bits, πόσες διαφορετικές θέσεις μνήμης μπορούμε να προσπελάσουμε;

Το απλουστευμένο μοντέλο μνήμης

- Στην πραγματικότητα
 - Η «μνήμη» είναι μια σύνθετη ιεραρχία πολλών επιπέδων
 - Οι μεταφορές δεδομένων δεν γίνονται σε μεμονωμένα bytes αλλά σε πολλαπλάσιά τους

Αποθήκευση δυαδικών αριθμών στη μνήμη

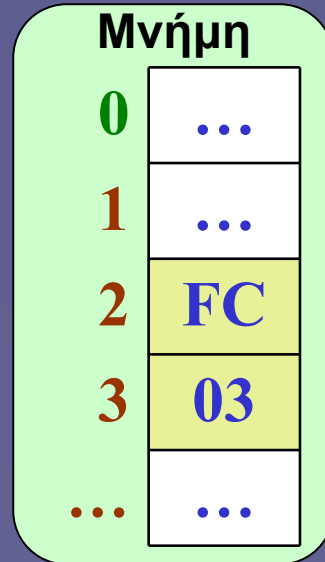
- Όταν για έναν δυαδικό αριθμό χρειάζονται **περισσότερα από ένα bytes** για να αποθηκευτούν τα ψηφία του
- Παράδειγμα: 3FC (hex) = 11 1111 1100
Χρειάζονται 2 bytes!

0000 0011	1111 1100
⏟	⏟
περισσότερο σημαντικό byte	λιγότερο σημαντικό byte
- Προφανώς σε συνεχόμενες θέσεις μνήμης
Αλλά: ποιο byte αποθηκεύεται πρώτο;

Αποθήκευση δυαδικών αριθμών στη μνήμη

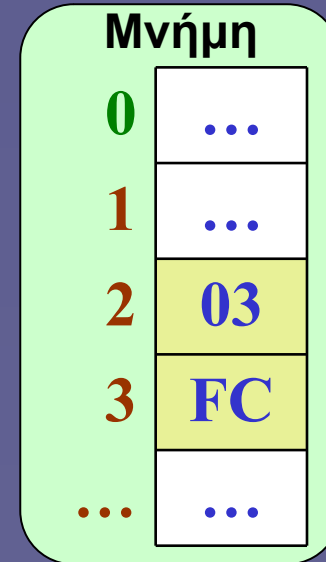
αποθηκεύοντας το
03FC

00000011 11111100

“little-endian”

Το λιγότερο
σημαντικό byte στη
θέση μνήμης με
μικρότερη διεύθυνση

“big-endian”

Το περισσότερο
σημαντικό byte στη
θέση μνήμης με
μικρότερη διεύθυνση

Αρχικές αναπαραστάσεις κειμένου

- **Οι πρώτες αναπαραστάσεις κειμένου**
 - Στον υπολογιστή
 - 6-7 bits ανά χαρακτήρα
 - Πόσοι διαφορετικοί χαρακτήρες;
- **Μη εκτυπώσιμοι χαρακτήρες**
 - Χαρακτήρες ελέγχου
 - Ιδιαίτερα χρήσιμοι για τις συσκευές εξόδου της εποχής (εκτυπωτές, τηλέτυπα...)
 - Νέα γραμμή (LINE FEED – LF)
 - Επιστροφή κεφαλής εκτύπωσης (CARRIAGE RETURN – CR)
 - Καμπανάκι (BELL) κλπ

Κώδικας ASCII

(American Standard Code for Information Interchange)

- **7 bits ανά χαρακτήρα**
 - 128 χαρακτήρες
 - Αναπαράσταση με τους αριθμούς 0...127
- **Κανονικοί χαρακτήρες (εκτυπώσιμοι)**
 - 32...47, 58...64, 91...96, 123...126 = σημεία στίξης κ.ά. (32 = SPACE)
 - 48...57 = ψηφία 0...9
 - 65...90 = κεφαλαία λατινικά (A-Z)
 - 97...122 = πεζά λατινικά (a-z)
- **Χαρακτήρες ελέγχου (μη εκτυπώσιμοι)**
 - 0...31, 127 – πιο γνωστά: 9 (TAB), 13/10 (CR/LF, σήμανση “νέας γραμμής”)

Κείμενο σε κώδικα ASCII

- Παράδειγμα

H	a	v	e		a		n	i	c	e		d	a	y	!
72	97	118	101	32	97	32	110	105	99	101	32	100	97	121	33

- Κωδικοποίηση με 1 byte ανά χαρακτήρα
 - δεν τίθεται θέμα “little-” ή “big-endian”

Μεταγενέστερες επεκτάσεις κώδικα ASCII

- **Χρήση του 1 επιπλέον bit του byte**
 - 128 + 128 χαρακτήρες, αριθμοί 0...255
 - 0...127 αντιστοιχούν στον αρχικό ASCII
 - 127...255: επεκταμένα αλφάβητα
- **Επέκταση αλφαβήτων (πρότυπα)**
 - Χαρακτήρες που δεν υπάρχουν στον ASCII
 - Αρχικά: μη πρότυπες λύσεις
 - Για Windows, Mac ..
 - Πρότυπα, διαφορετικά ανά γλώσσα, π.χ.:
 - ISO-8859-1: Δυτική Ευρώπη (Å, Ñ, Æ, ä, ø κλπ)
 - ISO-8859-7: Νέα Ελληνικά
 - ...και πολλά άλλα πρότυπα για τις υπόλοιπες γλώσσες
 - Δεν μπορούν να συνυπάρχουν δύο διαφορετικά πρότυπα

Κείμενο σε κώδικα ISO-8859-7

- Παράδειγμα

Γ	ε	ι	α		σ	ο	υ	!
195	229	233	225	32	243	239	245	33

- Επέκταση κώδικα ASCII

- 0...127 όπως στον ASCII
- 128...159 πρόσθετοι χαρακτήρες ελέγχου
- 160...255 ελληνικά και σχετικά σύμβολα

Πρότυπο Unicode

- Για την αναπαράσταση όλων των αλφαβήτων
 - Καλύπτει ιδεογράμματα, φωνητικές αναπαραστάσεις και διάφορα σύμβολα (~100.000 χαρακτήρες έχουν οριστεί)
 - Θεωρητικά μπορεί να καλύψει πάνω από 1 εκ. χαρακτήρες
- Κάθε χαρακτήρας αναπαρίσταται με έναν δυαδικό αριθμό (codepoint)
 - 0 έως 10FFFF
 - Χρειάζονται περισσότερα από ένα bytes για την αποθήκευση ενός τέτοιου αριθμού
 - Με περισσότερα από 1 bytes ανά χαρακτήρα τίθεται θέμα σειράς αποθήκευσης των bytes (little- ή big-endian)

Πρότυπο Unicode

- Το πρότυπο Unicode περιέχει επίσης
 - Πληροφορία ισοδύναμων ή παρόμοιων χαρακτήρων
 - Συνδυασμούς τόνων/διακριτικών και γραμμάτων
 - Οδηγίες για την ταξινόμηση των γραμμάτων ανά γλώσσα

Ελληνικά και Unicode

Greek and Coptic

03FF

	037	038	039	03A	03B	03C	03D	03E	03F
0			ι̇ 0390	Π 03A0	ϋ̇ 03B0	π 03C0	β 03D0	Ϡ 03E0	κ 03F0
1			Α 0391	Ρ 03A1	α 03B1	ρ 03C1	ϑ 03D1	ϡ 03E1	ρ 03F1
2			Β 0392		β 03B2	ς 03C2	Υ 03D2	Ϡ 03E2	Ϸ 03F2
3			Γ 0393	Σ 03A3	γ 03B3	σ 03C3	Υ 03D3	Ϡ 03E3	Ϸ 03F3
4	΄ 0374	΄ 0384	Δ 0394	Τ 03A4	δ 03B4	τ 03C4	Ϛ 03D4	Ϡ 03E4	Θ 03F4
5	΄ 0375	Ⲁ 0385	Ε 0395	Υ 03A5	ε 03B5	υ 03C5	ϕ 03D5	Ϡ 03E5	Ε 03F5
6		Α̇ 0386	Ζ 0396	Φ 03A6	ζ 03B6	φ 03C6	ω 03D6	Ϡ 03E6	ε̇ 03F6

δεν φαίνεται όλος ο πίνακας

Κείμενο σε Unicode

- Παράδειγμα

	Γ	ε	ι	α		σ	ο	υ	!
δεκαδικό	915	949	953	945	32	963	959	965	33
δεκαεξαδικό	0393	03B5	03B9	03B1	0020	03C3	03BF	03C5	0021

Κωδικοποίηση big-endian

03	93	03	B5	03	B9	03	B1	00	20	03	C3	03	BF	03	C5	00	21
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Κωδικοποίηση little-endian

93	03	B5	03	B9	03	B1	03	20	00	C3	03	BF	03	C5	03	21	00
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Unicode σε κωδικοποίηση UTF-8

- Αναπαράσταση μεταβλητού μήκους

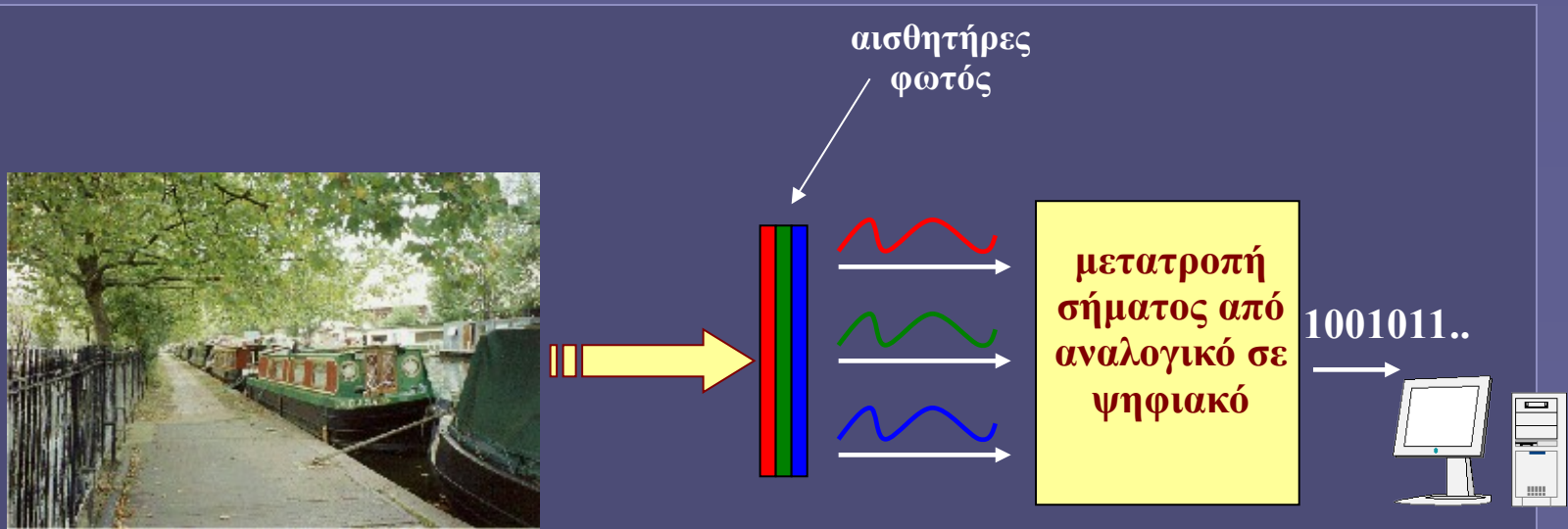
Unicode	Κωδικοποίηση UTF-8
00...7F	0xxxxxxx
80...7FF	110xxxxx 10xxxxxx
800...FFFF	1110xxxx 10xxxxxx 10xxxxxx
10000...10FFFF	11110xxx 10xxxxxx 10xxxxxx 10xxxxxx

- Το βασικό λατινικό αλφάβητο χρησιμοποιεί 1 byte ανά χαρακτήρα
 - Προς τα πίσω συμβατότητα με τον κώδικα ASCII
- Τα ελληνικά, 2 bytes
- Αλφάβητα Άπω Ανατολής, 3+ bytes

Ήχος: Ψηφιοποίηση και Αποθήκευση

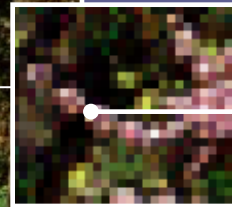
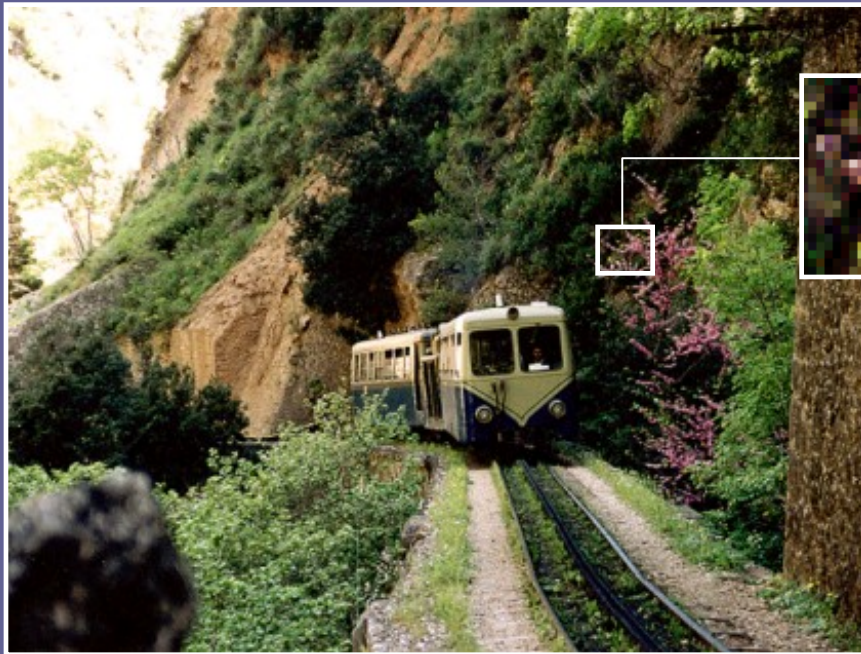

Εικόνα: από τον αναλογικό στον ψηφιακό κόσμο

- Φωτοευαίσθητα κύτταρα
 - για τρία χρώματα (κόκκινο-πράσινο-μπλε)
- Μετατροπή σήματος σε ψηφιακή πληροφορία

Παράδειγμα: απλή αναπαράσταση pixels με 16,7 εκ. χρώματα

1 pixel

R:144 G:128 B:118	R:193 G:164 B:179	...
R:201 G:174 B:134
...

- 3 bytes/pixel (24bits): **R**(ed) **G**(reen) **B**(lue)
 - 256 στάθμες ανά συνιστώσα χρώματος
 - $256 \times 256 \times 256 = 16.777.216$ χρώματα
 - εικόνες με μεγαλύτερο βάθος χρώματος
 - 32 έως 48 bits

Εναλλακτικά: διανυσματικά γραφικά

- Περιγραφή σχημάτων
 - Ως σύνολο ευθύγραμμων και καμπύλων τμημάτων
 - Με συντεταγμένες
 - Εύρεση σημείων μέσω μαθηματικού τύπου
- Εύκολη αλλαγή μεγέθους γραφικών
 - Χωρίς παραμόρφωση των σχημάτων

Αναπαράσταση βίντεο

- “Κινούμενη εικόνα” (καρέ)
 - όπως αναπαριστούμε τις απλές εικόνες
 - αλλά: με χρήση συμπίεσης
 - Για μείωση όγκου δεδομένων
 - Γειτονικά καρέ έχουν πολλές ομοιότητες